

SB-3961

M. Ed. (Full Time) (Sem - II) Examination
March / April - 2011

Elective (Group - III) C. : Paper - III
(Innovations & Change in Education)
(શિક્ષણમાં નવવિચાર અને પરિવર્તન)

Time : Hours]

[Total Marks : 70

સૂચના :
(૧)

નીચે દર્શાવેલ નિશાનીવાળી વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી. Fillup strictly the details of signs on your answer book.	Seat No. :
Name of the Examination :	<input type="text"/>
M. ED. (FULL TIME) (SEM - II)	<input type="text"/>
Name of the Subject :	<input type="text"/>
ELECTIVE (GROUP - III) C. : PAPER - 3	<input type="text"/>
Subject Code No. : <input type="text"/> 3 <input type="text"/> 9 <input type="text"/> 6 <input type="text"/> 1	Section No. (1, 2,.....): <input type="text"/> Nil
Student's Signature	

- (૨) આ પ્રશ્નપત્રમાં કુલ પાંચ પ્રશ્નો છે.
(૩) બધાં પ્રશ્નો ફરજિયાત છે, વિકલ્પો આંતરિક છે.
(૪) પ્રત્યેક પ્રશ્નના ગુણ જમણી બાજુએ કૌંસમાં દર્શાવ્યા છે.

૧ (અ) કૌંસમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરી ખાલી જગ્યા પૂરો અને પુનઃ પૂરો ૧૦
ઉત્તર આપો.

- (૧) સંયુક્ત રાષ્ટ્રસંઘને ટૂંકમાં _____ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.
(WHO, UNICEF, UNO)
- (૨) પરિવર્તનની પ્રક્રિયાને વેગવાન બનાવી પરિવર્તન લાવનાર વ્યક્તિ એ
_____ છે. (પરિવર્તનલક્ષી, પરિવર્તનનો દૂત, પરિવર્તન
કેન્દ્રિત)
- (૩) પૂર્વ આયોજન કર્યા વિના પરિવર્તન લાવવામાં આવે તો તે _____
પરિવર્તન કહેવાય છે. (બિન આયોજિત, આયોજિત, આપખુદ)
- (૪) પરિવર્તનની પ્રક્રિયામાંથી પસાર થઈને પરિવર્તનનો ક્યાં તો
_____ થાય છે. (સ્વીકાર, અસ્વીકાર, સ્વીકાર કે અસ્વીકાર)

- (પ) પરિવર્તન એ _____ ચાલતી પ્રક્રિયા છે. (અસતત, સતત, વચગાળાની)
- (દ) કાર્લ રોજર્સના મત પ્રમાણે જે કંઈક નવીનતાનું પ્રત્યક્ષીકરણ દર્શાવે તે _____ છે. (નવવિચાર, નવપરિવર્તન, નવીનતા)
- (૭) વર્ગ શિક્ષણ દ્વારા બાળકોમાં અપેક્ષિત વર્તન-પરિવર્તન લાવનાર પરિવર્તનનો દૂત એ _____ છે. (વડીલ, આચાર્ય, શિક્ષક)
- (૮) માનવ મનમાં પ્રથમ _____ નો ઉદ્ભવ થાય છે, જે પરિવર્તન તરફ દોરી જાય છે. (વિચાર, શંકા, નવવિચાર)
- (૯) પંચવર્ષીય યોજનાઓ _____ પરિવર્તનનું ઉદાહરણ છે. (આયોજિત, પરિવર્તનલક્ષી, બિન આયોજિત)
- (૧૦) પરિવર્તનનો દૂત એ _____ હોય શકે છે. (દીર્ઘદષ્ટા, ટૂંકી દષ્ટિવાળો, દષ્ટિહીન)

(બ) નીચેનામાંથી કોઈપણ પાંચના 30 થી 40 શબ્દોની મર્યાદામાં જવાબ આપો : ૧૦

- (૧) આયોજિત પરિવર્તનના તબક્કાઓ જણાવો.
- (૨) પરિવર્તનના દૂતની ચાર વિશેષ લાક્ષણિકતાઓ દર્શાવો.
- (૩) નવવિચારની સ્પષ્ટ વ્યાખ્યા આપી સમજાવો.
- (૪) નવવિચારક શિક્ષકની મહત્ત્વની ચાર વિશેષતાઓ જણાવો.
- (૫) પ્રાથમિક શાળાકક્ષાએ અમલમાં મૂકી શકાય એવી ચાર નવીન શિક્ષણ પદ્ધતિઓ જણાવો.
- (૬) સંપૂર્ણ ગુણવત્તાયુક્ત વ્યવસ્થાપનની સંકલ્પના સમજાવો.
- (૭) અપવાદરૂપ બાળકો માટેના શિક્ષણની ચાર વૈકલ્પિક વ્યવસ્થા જણાવો.

૨ નીચેનામાંથી કોઈપણ પાંચ પ્રશ્નોના ઉત્તર 150 થી 180 શબ્દોની મર્યાદામાં ૨૦ સ્પષ્ટ કરો :

- (૧) પરિવર્તન અને નવવિચાર વચ્ચેનો ભેદ છ મુદ્દાઓ અને બે ઉદાહરણો દ્વારા સ્પષ્ટ કરો..
- (૨) વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજીને પરિવર્તનનાં દૂત તરીકેનું સમર્થન કરતાં આઠ મુદ્દાઓ સ્પષ્ટ કરો.

- (૩) શિક્ષણમાં નવવિચારની આઠ આવશ્યકતા દર્શાવો.
- (૪) શિક્ષક પ્રશિક્ષણમાં અમલી કરી શકાય તેવાં ચાર ગુણવત્તાયુક્ત વ્યવહારો સમજાવો.
- (૫) ઉચ્ચ માધ્યમિક શાળા કક્ષાએ દાખલ કરી શકાય એવી ચાર નવીન મૂલ્યાંકન પદ્ધતિઓ સમજાવો.
- (૬) નવવિચાર તરીકે જાતિય શિક્ષણનું મહત્ત્વ આઠ મુદ્દાઓમાં સ્પષ્ટ કરો.
- (૭) સ્વસ્થ જીવનમાટે યોગાનું મહત્ત્વ આઠ મુદ્દાઓમાં જણાવો.

નોંધ : નીચેના પ્રત્યેક નિબંધ પ્રકારના પ્રશ્નોના 300 થી 400 શબ્દોની મર્યાદામાં જવાબ લખો :

- ૩ પરિવર્તનના દૂતની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરો અને નીચે આપેલાં પરિવર્તનના દૂતોની કાર્યવાહી અને મહત્ત્વ જણાવો : ૧૦
 - (અ) મૂલ્યો
 - (બ) આર્થિક પરિબળો

અથવા

- ૩ નવવિચારના નીચે દર્શાવેલાં પગથિયાઓની વિગતે ચર્ચા કરો : ૧૦
 - (અ) જ્ઞાન
 - (બ) નિર્ણય
 - (ક) અમલીકરણ
 - (ડ) ખાતરી.
- ૪ શિક્ષક પ્રશિક્ષણની ગુણવત્તા સુધારણામાં નીચેની સંસ્થાઓનો ફાળો ચર્ચો : ૧૦
 - (અ) NCTE
 - (બ) UGC
 - (ક) NCERT
 - (ડ) GCERT.

અથવા

- ૪ શાળા શિક્ષણ માટેની રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિની વિગતે ચર્ચા કરો. ૧૦
- ૫ ભારતીય શિક્ષણમાં નીચેના અઘતન પ્રવાહોની આવશ્યકતા અને મહત્ત્વ સ્પષ્ટ કરો. ૧૦
- (અ) પર્યાવરણ શિક્ષણ
- (બ) ભાવિ દષ્ટિનો વિકાસ.

અથવા

- ૫ વૈશ્વિક શિક્ષણના નીચેના આધુનિક પ્રવાહો વિગતે ચર્ચો : ૧૦
- (અ) શાંતિ માટેનું શિક્ષણ
- (બ) વૈશ્વિકરણ.

ENGLISH VERSION

- Instructions :** (1) As per the instruction no.1 of page no. 1.
(2) There are **five** questions in this paper.
(3) All the questions are **compulsory**, options are internal.
(4) Marks to each question are presented in bracket on **right** hand side.

- 1 (a) Choose a correct alternative from the bracket, fill up the gap and rewrite the complete answer. 10
- (i) The abbreviation of United Nations Organization is _____ (WHO, UNICEF, UNO)
- (ii) A person who speed up the process of change and brings the change is _____.
(change oriented, change agent, change centred)
- (iii) If a change is brought without pre-plan then, it is known as _____ change.
(unplanned, planned, autocratic)
- (iv) After passing through the process of change, change is either _____. (accepted, rejected, accepted or rejected)
- (v) Change is a _____ process. (discrete, continuous, interim)

(vi) According to Carl Rogers, anything perceived as new is known as _____.

(innovation, new change, newness).

(vii) A change agent who brings expected change in behaviour of children through classroom teaching is _____.

(parent, principal, a teacher)

(viii) _____ takes birth first in the mind of a man, then it leads towards the change. (A thought, A doubt, An innovation)

(ix) Five year plans are the examples of _____ change. (planned, change oriented, unplanned)

(x) A change agent can be a _____.

(man of vision, short sighted person, man without vision)

(b) Within the limit of 30 to 40 words write answers of any **five** of the followings : **10**

(i) Explain the stages of planned change.

(ii) Mention the four specific characteristics of a change agent.

(iii) Give definition and explain innovation.

(iv) Mention four important outstandingness of an innovative teacher.

(v) Mention four new teaching methods which can be implemented at primary school level.

(vi) Explain the concept of total quality management.

(vii) Mention four alternative provisions of education for exceptional children.

2 Within the limit of 150 to 180 words write the answers of any **five** of the followings : **20**

(i) Differentiate between change and innovation with six points and two illustrations.

- (ii) Explain the eight points favouring Science and Technology as change agents.
- (iii) Mention eight needs of innovation in education.
- (iv) Explain four qualitative practices that can be implemented in teacher education.
- (v) Explain four innovative evaluation methods that can be introduced at Higher Secondary School level.
- (vi) Explain in eight points the importance of sex education as an innovation.
- (vii) Mention in eight points the importance of yoga for healthy life.

Note : Write each of the following essay type questions within the limit of 300 to 400 words.

- 3** Explain the concept of change agent and mention the functions and importance of the following agents of change: **10**
- (a) Values
 - (b) economic factors

OR

- 3** Discuss in detail the following steps of innovation : **10**
- (a) Knowledge
 - (b) Decision
 - (c) Implementation
 - (d) Confirmation.
- 4** Discuss the contribution of following institutions in quality improvement of teacher education : **10**
- (i) NCTE
 - (ii) UGC
 - (iii) NCERT
 - (iv) GCERT.

OR

- 4 Discuss in detail the national education policy for school education. 10
- 5 Explain the need and importance of the following latest trends in Indian education : 10
- (a) Environmental education
 - (b) Developing future vision.

OR

- 5 Discuss in detail the modern trends in the world education : 10
- (a) Education for peace
 - (b) Globalization.
-